

ישיבת הקיבוץ הדתי - עין צורים

דף מקורות לשיעור כללי של הרב מאיר ליכטנשטיין

פרק המפקיד - דף מספר 5

בס"ד, ט"ז מרחשוון תשנ"ז.

גלגול שבועה

נושא גלגול שבועה עולה בסוגייה לד: בדיוני הראשונים סביב שבועת רב הונא שאינה ברשותו, ובעיקר סביב ביאור סוגיית הירושלמי על אתר הדנה בשומר שרוצה להישבע, ולאחר שגלגלו עליו שבועות נוספות הוא מבקש לשלם. נפתח בעיון קצר ברקע לגלגול שבועה, ולאחר מכן נעבור לעיון מעמיק בירושלמי ובדיוני הראשונים.

א. שבועת רב הונא

1. ב"מ לד: "אמר רב הונא... נתן בה".
2. ירושלמי ב"מ פ"ג ה"א, ט' ע"א, "אמר משלם אני... ואם רצה לישבע ישבע".
3. האם הדין של רב הונא מוסכם על דעת הירושלמי? עיין בחידושי הרמב"ן ד"ה אמר רב הונא. (מקור 1)

ב. רקע כללי לגלגול שבועה

1. שבועות מה. סוף המשנה.
2. קידושין כו. המשנה, ובגמרא כז: "אמר עולא מנין לגלגול שבועה... שאין עבדי אתה".
3. שאלות לעיון:
 - חשוב על ההסבר מסברה של גלגול שבועה - מה משמעות דין זה?
 - הראיה מסוטה - עמוד באופן כללי על מקור זה. מה פשר ההשבעה של סוטה על חשדות נוספים?
 - "אשכחן בספק בודאי מנלן" - עמוד על הכללת טענת שמא בגלגול (להרחבה - עיין בחידושי הרמב"ן ד"ה אשכחן ברי).
4. רמב"ם הלכות טוען ונטען פ"א ה"ב.

ב. גלגול שבועה במקרה שלא נשבע את השבועה הראשונה

1. הירושלמי הנ"ל.
2. ירושלמי שבועות פ"ז ה"י, ל"ח ע"א, "חד בר נש אזל... כל דמגלגל עליך".
3. ר"ף לשבועות, לג: ברב אלפס, "ירושלמי חד בר נש... דהלכתא כתנא קמא". (מקור 2)
4. אור זרוע לב"מ פ"א, סימנים ג-ה. (מקור 3)
5. עמוד על השיטות השונות בהסבר היחס בין שני הירושלמי:
 - שני הביאורים ברי"ף
 - ההסבר המופיע ברמב"ן הנ"ל בב"מ לד
 - הסבר ר"ת באור זרוע
6. עמוד על הסברות:
 - עצם השאלה האם יישבע את שבועות הגלגול כשחוזר בו
 - דעת הר"ח (המצוטטת ברי"ף) שיש לחלק בין שבועה דאו' לשבועה דרבנן. חשוב על ההבדל באופי בין השבועות לשם הבנת שיטה זו (להרחבה - שבועות מא. - "מאי איכא בין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן").
 - סברת ר' משה בר' יוסף שלא מגלגלים משבועת רב הונא. מדוע?
7. בטענת ספק:
 - עיין ברמב"ם הלכות טוען ונטען פ"א ה"ג. עמוד על דיוק לשונו "מטענות הודאיות".
 - עיין במובא מהרמב"ן לב"מ צח. (מקור 4)
 - מה הסברה לחלק בין ברי ושמא?
8. להרחבה - הערך "גלגול שבועה באנציקלופדיה תלמודית, ו', עמ' לז-סא.